

Problém zvaný šikana a naše škola

Poslední dobou na veřejnost pronikají informace, že se na té či oné škole odehrál otřesný případ šikany. Součástí této informace bývá, že se buď škola tímto případem zabývala v minulosti, anebo v horším případě, že rodiče školu na šikanu upozorňovali, ale škola s tím nic neudělala.

Ráda bych se k tomuto tématu vyjádřila z mého pohledu učitele a z pohledu metodika prevence na ZŠ Přemyslovo náměstí.

Zárodky šikany se mohou vyskytnout v jakémkoli kolektivu, od mateřské školy, přes zájmový či pracovní kolektiv dospělých lidí. Vždy se může najít jedinec, který má určitým způsobem navrch a své dominance může zneužívat. Záleží na podmínkách, zkušenostech, duchapřítomnosti a vyspělosti všech zúčastněných, do jaké míry umožní rozvoj šikany,

Ve školním prostředí hraje klíčovou roli kompetence a ostražitost učitelů. Zní to jednoduše, ale je to samozřejmě nesmírně náročné. Učitel musí denně oddělovat „to běžné“ – žalování, pošťuchování, škádlení, od toho „vážného“. Naštěstí je šikana přesně definována, abychom o šikaně nemluvili pokaždé, když se setkáme s nezvládnutými emocemi, konflikty mezi žáky, výměnami názorů, ke kterým samozřejmě také dochází. Těmto jevům je také nutné věnovat náležitou pozornost. Na druhé straně není na místě používat termín *šikana* při každém dětském sporu. Skutečná šikana má tyto rysy: záměrnost a nepříjemnost útoku, opakování útoků (nejde tedy o náhodu), nepoměr sil (početní, nebo fyzická převaha) a stupňovitost útoků – s postupem času dochází ke stále intenzivnějším útokům.

Dále má šikana své určitá stádia. Nejmněší formou je tzv. ostrakizace, tedy záměrné vyčleňování jedince/jedinců z kolektivu. Nejvyšší a nejhorší stádiem je vytvoření normy. V takovém kolektivu panují zvrácená pravidla, která se nikdo neodvážív porušit. Proč? Ze strachu, že by se mohl sám stát obětí. K takovému stádiu se kolektiv propracuje tehdy, pokud se šikana od začátku náležitě důrazně nezastaví. A právě zde je hlavní role školy. Někdy se naopak veřejnost pozastavuje nad poznámkami a důtkami, které bez kontextu mohou působit směšně. Přitom právě tyto menší prohřešky, jako např. nelichotivé přezdívky, posměšky, nerespektování jeden druhého a nerespektování pravidel, mohou přerůst v šikanu.

Nemohu mluvit za všechny školy, ale z mého pohledu způsobí každá zpráva o šikaně u nás na škole doslova poplach. Vždy se zalarmuje nejen třídní učitel, ale celé vedení školy, sbírají se informace a okamžitě hledáme nejlepší způsob řešení. Někdy k řešení stačí rozhovor mezi čtyřma očima, rozebrání situace na třídnických hodinách, popřípadě s rodiči, jindy se problém vleče, řešíme jej i ve spolupráci s Policií ČR, orgánem OSPOD či Pedagogicko-psychologickou poradnou. Systém toku informací máme nastaven tak, aby žádný závažný problém nemohl takzvaně zapadnout.

Naštěstí u nás k extrémním situacím dochází jen vzácně. Mnohem více času a energie vkládáme do prevence šikany: Pravidelně probíhají třídnické hodiny, organizujeme celou škálu preventivních programů, jezdíme s dětmi na adaptační pobyty, na škole působí kroužek, obdoba žákovského parlamentu. To vše má jediný cíl: vytvářet bezpečné prostředí - zdravé klima, posilovat u dětí důvěru v nás, pedagogy, i důvěru v kladné hodnoty a pravidla slušné společnosti. Pokud se navíc můžeme spolehnout na rodiče našich žáků jako na partnery, kterým jde o totéž, funguje vše dobře.

Zde je výčet preventivních programů v tomto školním roce. Zřídka tyto programy hradí rodiče žáků, malá část programů je zdarma. V drtivé většině na ně škola vynakládá nemalé prostředky z vlastního rozpočtu.

Preventivní akce a programy ve školním roce 2024-25:

Třídy	Název programu, zaměření	organizace	datum konání
6.A, 6.B	Adaptační program – podpora zdravého kolektivu	Podané ruce	13.9., 20.9.
7.A, 7.B	Kyberšikana	Policie ČR	2.10.
9.A, 9.B	Právní odpovědnost	Policie ČR	3.10.
6.A, 6.B	Hackni svůj mozek (sociální sítě)	SmartEgo	3.10
7.A, 7.B	Hackni svůj mozek (sociální sítě)	SmartEgo	25.10.
6.A	Selektivní a indikativní péče – práce s kolektivem	PPP Sládkova	12.11.
3.A, 3.B	Na světě nejsi sám – mezilidské vztahy	MPEducation	17.12., 8.1.
6.A	Návazný program – práce s třídním kolektivem	PPP Sládkova	3.2.
Dívky 7.A, 7.B	Dospívání aneb život plný změn	MPEdu	24.2.
Chlapci 7.A, 7.B	Na startu mužnosti – program o dospívání	MPEdu	24.2.
7.A., 7.B	Hackni online pastí – sexuální útoky a manipulace	SmartEgo	4.4.
6.B	Všeobecná primární prevence – práce s kolektivem	PPP Sládkova	25.4.

Mgr. Pavla Kočí, metodička prevence

vedení školy ZŠ a MŠ Přemyslovo náměstí